

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ ТА КЕРУВАННІ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ

УДК 378.1

Ю. М. Атаманчук

ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

У сучасних умовах демократизації суспільства, зміни структури й змісту освіти, її гуманізації й гуманітаризації особливого значення набуває питання підготовки людини до повноцінного життя в інформаційному суспільстві. Суть переходу від індустріального суспільства до інформаційного полягає в тому, що інформація в різних видах і формах, і насамперед у формі знання, стає важливим стратегічним ресурсом, а технічні можливості інформаційно-комунікаційних технологій, систем і мереж – головним каталізатором швидкого розвитку й упровадження науковомістких, екологічно безпечних, енергозберігальних і ресурсозберігальних технологій у більшості галузей діяльності людини. Інформаційно-комунікаційні технології відіграють визначальну роль у забезпеченні інформаційної взаємодії між людьми, в підготовці й поширенні масової інформації, у процесі інтелектуалізації суспільства. Головний аспект цього процесу – поява якісно нових можливостей розв'язання глобальних економічних і соціальних проблем, у тому числі проблем культури, освіти, науки та екології. Інформатизація є стратегічним напрямом переходу до інформаційного суспільства.

Останнє десятиріччя ХХ ст. характеризується рядом кардинальних політичних, економічних, структурних та інших змін у світі. Серед них – одна принципово структурна зміна в сучасному суспільстві, що полягає у стрімкому за темпами і глобальному за масштабами переході від індустріального суспільства до інформаційного [1].

Інформатизація вищого навчального закладу (ВНЗ) потребує фундаментальної розробки на основі теорії управління соціальними системами наукових підходів, синтезу новітньої філософії і психології освіти з урахуванням особливостей функціонування ВНЗ як відкритої, динамічної, соціально-педагогічної системи. Пріоритетним напрямом інформатизації ВНЗ, що сприяє підвищенню ефективності управління і якості навчання, підготовці молодого покоління до повноцінної плідної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, є інформатизація управління навчально-виховним процесом у ВНЗ. А з цим постає

питання сучасної підготовки магістрів спеціальності «Управління навчальним закладом» до інформатизації управлінської діяльності.

Проведений нами аналіз науково-методичної літератури показав, що для розуміння й усвідомлення проблем управління системою освіти в сучасних соціально-економічних умовах, підготовки кадрів з цієї галузі велике значення мають положення, викладені у працях В. Андрущенка, В. Бикова, Н. Бібік, А. Бойко, М. Вашуленка, І. Волкова, С. Гончаренка, М. Гриньової, А. Гуржія, В. Зайчука, Г. Єлникової, В. Кременя, О. Сухомлинської, І. Лікарчука, В. Мадзігона, Н. Ничкало, О. Савченко, та ін.

Вітчизняні й зарубіжні вчені (В. Бондар, М. Бурда, С. Гончаренко, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єлнікова, М. Кондаков, В. Луговий, Ю.А. Конаржевський, В. Мадзігон, Ю. Мальований, В. Маслов, І. Раченко, Н. Островерхова, В. Паламарчук, В. Пікельна, М. Поташник, С. Сисоєва, Т. Шамова та ін.) дотримуються думки, що соціальні зміни й інформаційні збурення найбільше впливають на організацію навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Водночас питання інформатизації управління ВНЗ як фактора підвищення ефективності навчання й управління досліджено недостатньо і залишаються не розв'язаними.

Аналіз наукових джерел інформації з означеної вище проблеми свідчить, що проблема підготовки магістрів спеціальності «Управління навчальним закладом» до інформатизації управління вищим навчальним закладом у повному обсязі не була предметом спеціального наукового педагогічного дослідження, а розкрито тільки деякі її аспекти. Водночас існує низка питань, пов'язаних з інформатизацією вищого навчального закладу, що й нині перебувають на рівні дискусій. Одне із таких питань – інформатизація управління навчально-виховним процесом у вищому навчальному закладі, підготовка кадрів для здійснення поставлених питань, що потребує ґрунтовного вивчення, системного аналізу й розробки з урахуванням сучасних надбань педагогічної науки й новітніх методів наукового дослідження.

Теоретично-методологічні проблеми інформатизації управління, мета і завдання дослідження детермінують необхідність аналізу поняття «управління» як виду діяльності керівника закладу освіти. У науковій літературі, починаючи з А. Файоля і Г. Черча, здійснено спроби визначити це поняття (В. Алфімов, В. Афанасьєв, В. Василенко, Ф. Ваніскотт, І. Гавриш, Д. Корнер, С. Гончаренко, В. Маслов, М. Мескон, Г. Попов та ін.). У найширшому філософському розумінні «управління» – це «елементарна функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), яка забезпечує збереження їх певної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми, мети діяльності» [2, с. 304].

Такий науковий напрям забезпечує розвиток теорії управління соціальними системами в умовах застосування інновацій й інвестицій.

Характерними ознаками управління інноваціями є відмова керівників від адміністративно-функціональної технології управління і перехід до проектно-інвестиційної, яка здійснюється на засадах рівних партнерських відносин з інвесторами та застосування освітніх інновацій, під якими розуміються нововведення у навчально-виховному й управлінському процесах, які якісно змінюють їх результати [3, с. 942].

У дослідженні нами з'ясовано, що на сучасному етапі розвитку суспільства, коли апаратні і програмні засоби інформаційних технологій управління широко використовуються в усіх галузях діяльності людини, оцінювати фахову майстерність керівника ВНЗ неможливо без урахування вміння використовувати в процесі прийняття й реалізації управлінського рішення технологій обробки інформації та засобів їх реалізації, на що необхідно звертати увагу при підготовці спеціалістів (магістрів) у ВНЗ. Практика та досвід соціально-економічної перебудови держави в умовах інформатизації суспільства показує, що є реальна загроза зовнішньої, формальної модернізації управління НВП у ВНЗ – без упровадження інформаційних технологій управління НВП. Консолідує роль у впровадженні інформаційних технологій управління НВП відіграє управлінська діяльність керівника ВНЗ, що визначає інші види діяльності через реалізацію ключової функції – цілепокладання. Тільки в рамках раціонально розробленої організаційної структури системи управління НВП у ВНЗ III – IV рівнів акредитації й аналізу результату діяльності керівника можна отримати більш суттєві позитивні результати впровадження педагогічних технологій, у тому числі й інформаційних технологій управління.

У міру того, як досліджуватимемо управління й роль керівника, важливо збагнути, що управління як функція чи діяльність перетинає всі культури й кордони. Проблема в тому, що термінологію часто неможливо точно перекласти мовою цих культур. В своїй праці Друкер: «Слово менеджер не має точного відповідника в німецькій, французькій, іспанській, італійській чи російській; і все ж таки слова, які використовуються в цих мовах, так само неточні й ухильні, як і слово менеджер в американській англійській» [4, с. 390].

Аналіз вимог сучасного етапу розвитку суспільства дав змогу з'ясувати, що готувати всебічно освічену особистість можна за умови створення інформаційного навчального середовища у ВНЗ. Таке середовище забезпечує формування відповідного рівня інформаційної культури всіх учасників НВП шляхом включення до програм вивчення широкого кола предметів навчального плану означених вище питань і впровадження методик викладання з використанням сучасних апаратних і програмних засобів інформаційних технологій навчання. Водночас з питанням підготовки людини до повноцінного життя в інформаційному суспільстві особливого значення набуває питання управління навчально-виховним процесом у ВНЗ – інформаційним навчальним середовищем, де реалізують процес формування особистості загалом, у тому числі й

відповідного рівня інформаційної культури всіх учасників НВП. Перед системою вищої освіти поставлено завдання – забезпечити таке управління навчально-виховним процесом у ВНЗ, яке дозволить сформувати особистість, здатну творчо вирішувати водночас як технічні, так і соціальні проблеми, що виникають у суспільстві, дасть змогу проявити себе у більш широкому полі продуктивної діяльності.

«До пріоритетних напрямів інформатизації вищих навчальних закладів належить інформатизація системи управління шляхом упровадження інформаційних технологій навчання та управління в навчально-виховний процес, що у свою чергу призведе до підвищення якості, доступності та ефективності навчання» [5].

Інформатизацію управління навчально-виховним процесом стримує недостатність уваги до проблеми створення і використання інформаційних освітніх мереж. Створення інформаційної мережі закладів освіти дасть змогу вирішити такі проблеми, як акумуляція, розподіл та споживання інформаційних ресурсів науковими установами та освітніми закладами, в тому числі: створення електронних бібліотек; надання послуг глобальної інформаційної мережі Internet; упровадження методів і засобів телекомунікаційних технологій; використання дистанційних методів навчання [6].

Отже майбутній організатор, управлінець має не тільки бути обізнаним користувачем сучасних ІКТ, а й уміти організувати управлінський процес навчання таким чином, щоб його учасники навчались осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах, а отже – думати, розуміти суть речей тощо.

Виходячи з вищевикладеного, можна також стверджувати, що готовність магістрів спеціальності «Управління навчальним закладом» до інформатизації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах як складова загальної готовності до професійно-педагогічної діяльності містить три основні компоненти: мотиваційно-ціннісний (ставлення і особистісні цілі), когнітивний (знання), операційний (уміння й навички). Відповідно до предмета нашого дослідження зауважимо, що виокремлення в структурі загальної професійно-педагогічної готовності є умовними, абстрактними, теоретично пристосованими для розв'язання завдань дослідження.[7]

Список використаної літератури

- 1. Кремень В. Г.** Філософія освіти XXI століття / В. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2-6.
- 2. Управління навчальним закладом: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / С.Г.Немченко, О.Б.Голік, О.А. Кривильова, О.В. Лебідь.** – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2012. – 516с.
- 3.Євтушевський В.А.** Корпоративне управління. / В.А.Євтушевський / Підручник. - К. : Знання, 2006. – 406 с.
- 4. Engel J., Warshaw M., Kinear T.** Promotional Strategy: Managing the Communication process. Homewood, Irwin. – 1987. – 324 p.

5. Гальперин П. Я. Основные результаты исследований по проблеме «Формирование умственных действий и понятий» / П. Я. Гальперин. – М. : Наука, 1965. – 207 с. **6. Глузман А. В.** Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета : теория и опыт исследования : монография / А. В. Глузман. – К. : Поисково-издательское агентство, 1988. – 252 с. **7. Коменский Я. А.** Избранные педагогические сочинения Я.А.Коменский. – М. : Учпедгиз, 1955. – 238 с.

Атаманчук Ю. М. Теоретичні і методичні засади підготовки магістрів з управління навчальним закладом

У статті охарактеризовано питання сучасної підготовки магістрів спеціальності «Управління навчальним закладом» до інформатизації управлінської діяльності. Підкреслено, що виокремлення в структурі загальної професійно-педагогічної готовності є умовними, абстрактними, теоретично пристосованими для розв'язання завдань дослідження.

Ключові слова: управління навчальним закладом, інформатизація управлінської діяльності, навчально – виховний процес.

Атаманчук Ю. М. Теоретические и методические основы подготовки магистров по управлению учебным заведением

В статье охарактеризованы вопросы современной подготовки магистров специальности «Управление учебным заведением» к информатизации управленческой деятельности. Подчеркнуто, что выделение в структуре общей профессионально-педагогической готовности являются условными, абстрактными, теоретически приспособленными для решения задач исследования.

Ключевые слова: управление учебным заведением, информатизация управленческой деятельности, учебно - воспитательный процесс .

Atamanchuk Yu. M. Theoretical and Methodological Foundations for Masters of University Management

The paper describes the problems of modern Master specialty "Management of Educational Institution" for informational management activities. It is emphasized that the isolation of the general structure of vocational teacher commitment is contingent, abstract, theoretically adapted to solve research problems.

Key words: university management, information management, training - training process .

Стаття надійшла до редакції 10.09.2013 р.

Прийнято до друку 27.09.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Ваховський Л. Ц.